MEHNAT BOZORI TALABLARI ASOSIDA MENEJMENT FANINI O'QITISHNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI

Raximnazarov Farrux Ulug'bek o'g'li
Email: rfarruh045@gmail.com

Annotatsiya. Tezisda menejment fanini o'qitish mazmuni va usullarini mehnat bozori talablariga moslashtirish masalasi ko'rib chiqiladi. Amaliy keyslar, loyiha asosida o'qitish, ish beruvchilar bilan hamkorlik, raqamli vositalardan foydalanish va kompetensiyaga yo'naltirilgan baholashning ahamiyati asoslanadi. Fan mazmunini muntazam takomillashtirishga qaratilgan bosqichma-bosqich yondashuv taklif etiladi.

Kalit so'zlar: menejment fani, mehnat bozori, amaliy ta'lim, kompetensiya, keys, loyiha, raqamli vosita, baholash, ish beruvchi.

Kirish

Menejment fani talabalarda tashkilot faoliyatini tushunish, ish jarayonlarini rejalashtirish, resurslarni muvofiqlashtirish va qarorlar qabul qilish bo'yicha bilimlarni shakllantiradi. Biroq bu bilimlar kelajakdagi ish faoliyatida samarali qo'llanishi uchun o'qitish jarayonida amaliy vaziyatlar, guruhli topshiriqlar va mustaqil qaror ishlab chiqishga alohida e'tibor berish lozim. Mehnat bozori talablariga mos ta'lim talabaning nafaqat nimani bilishini, balki nimalarni bajara olishini ham rivojlantiradi.

Menejment yo'nalishi bitiruvchilari turli sohalarda faoliyat yuritishi mumkinligi sababli o'quv jarayonida umumiy boshqaruv kompetensiyalari bilan bir qatorda turli tashkilotlarga moslashish ko'nikmalari ham shakllanishi kerak. Bu holat menejment fanini real boshqaruv vazifalari bilan bog'lab o'qitishni talab qiladi.

Menejment fanini o'qitishdagi ustuvor vazifalar

Birinchi vazifa — nazariy bilim va amaliyot o'rtasidagi bog'liqlikni kuchaytirish. Har bir asosiy mavzu bo'yicha talaba nazariy tushunchani amaliy vaziyatga qo'llaydigan topshiriq bajarishi mumkin. Masalan, rejalashtirish mavzusida loyiha jadvali tuzish, tashkil etish mavzusida vazifalar taqsimotini ishlab chiqish, nazorat mavzusida esa natijani baholash ko'rsatkichlarini tanlash topshiriladi.

Ikkinchi vazifa — talabalarning mustaqil tahlil qilish va qaror qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantirish. Keys topshiriqlarida muammo har doim ham yagona to'g'ri javobga ega bo'lmasligi mumkin. Talabalar mavjud ma'lumotlarni tahlil qiladi, muqobil yechimlarni solishtiradi, har bir variantning afzallik va cheklovlarini ko'rsatadi hamda tanlovini asoslaydi. Bunday faoliyat boshqaruv qarorlarining murakkabligini tushunishga yordam beradi.

Uchinchi vazifa — kommunikativ va jamoaviy ko'nikmalarni rivojlantirish. Menejment faoliyatida vazifalarni tushuntirish, kelishuvga erishish, fikr-mulohazani qabul qilish va nizolarni konstruktiv hal qilish muhim. Shu sababli kichik guruhlardagi loyihalar, taqdimotlar va rolli vaziyatlardan foydalanish mumkin.

Keys va loyiha asosida o'qitish

Keys usulida talabaga tashkilot faoliyatiga oid vaziyat tavsifi beriladi. Masalan, bo'limdagi vazifalar o'z vaqtida bajarilmayapti, xodimlar o'rtasida mas'uliyat taqsimoti noaniq yoki mijozlarga xizmat ko'rsatish sifati pasaygan. Talaba muammoning ehtimoliy sabablarini ajratishi, qo'shimcha qanday

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.

ma'lumot zarurligini ko'rsatishi va bir nechta yechimni taklif qilishi kerak. O'qituvchi javobni faqat yakuniy xulosaga qarab emas, balki tahlil jarayoni va dalillarning asoslanganligiga qarab baholaydi.

Loyiha asosida o'qitishda talabalar muayyan boshqaruv muammosiga yechim ishlab chiqadi. Loyiha maqsadi, vazifalari, muddatlari, mas'ullari, resurslari va kutilayotgan natijalari belgilanadi. Yakunda guruh loyiha natijasini taqdim etadi va o'z qarorlarini himoya qiladi. Bu usul talabalarga rejalashtirish va nazoratni amaliy tarzda mashq qilish imkonini beradi.

Keys va loyiha topshiriqlari o'qitish maqsadiga mos tanlanishi lozim. Agar topshiriq faqat ma'lumotni qayta aytib berishni talab qilsa, u yuqori darajadagi tahlil yoki qaror qabul qilish ko'nikmalarini yetarli rivojlantirmaydi. Shu sababli topshiriqlar bosqichma-bosqich murakkablashtirilib, talabadan sabablarni izohlash, yechimlarni taqqoslash va natijani baholash talab etilishi mumkin.

Ish beruvchilar va raqamli vositalar bilan hamkorlik

Menejment fanining mehnat bozori bilan aloqasini kuchaytirish uchun banklar, korxonalar, davlat tashkilotlari va xizmat ko'rsatish muassasalari mutaxassislarini mashg'ulotlarga jalb qilish mumkin. Ular amaliy vaziyatlarni taklif etishi, talabalarning loyiha ishlariga fikr bildirishi yoki amaliyot davrida mentorlik qilishi mumkin. Bunday hamkorlik talabalarga ish joyidagi talablarni yaxshiroq tushunishga yordam beradi.

Raqamli vositalardan foydalanish ham o'qitish sifatini qo'llab-quvvatlaydi. Elektron jadvallar yordamida vazifalar jadvalini tuzish, raqamli hamkorlik vositalari orqali guruh loyihasini yuritish, taqdimot dasturlari orqali natijalarni ifodalash va ma'lumotlarni tartibga solish mumkin. Biroq vositalarni tanlashda ularning fan maqsadiga mosligi va talabalar uchun qulayligi hisobga olinishi zarur.

Kompetensiyaga yo'naltirilgan baholash

Menejment fanini baholashda nazariy savollardan tashqari amaliy faoliyat mezonlari ham qo'llanishi mumkin. Taklif etilayotgan mezonlar quyidagilarni qamrab oladi: muammoni to'g'ri aniqlash; yechimni dalillar bilan asoslash; rejaning amalga oshirilishi mumkinligi; vazifalar va muddatlarning aniqligi; jamoaviy ish va muloqot; raqamli vositalardan maqsadli foydalanish; yakuniy natijani aniq taqdim etish.

Mezonlar oldindan talabaga tushuntirilishi va imkon qadar kuzatiladigan xatti-harakatlar bilan ifodalanishi kerak. Masalan, "yaxshi tahlil qiladi" kabi umumiy ta'rif o'rniga "muammoning kamida ikki ehtimoliy sababini ko'rsatadi va taklif qilgan yechimini dalillar bilan izohlaydi" kabi aniq tavsifdan foydalanish mumkin. Bu baholashning shaffofligini oshiradi.

Fan mazmunini takomillashtirishning bosqichlari

Menejment fanini mehnat bozori talablari asosida yangilash jarayonini quyidagi ketma-ketlikda tashkil etish mumkin: birinchidan, ish beruvchilar va vakansiyalar talablarini o'rganish; ikkinchidan, fan bo'yicha shakllantirilishi kerak bo'lgan kompetensiyalarni belgilash; uchinchidan, amaliy keys va loyiha topshiriqlarini ishlab chiqish; to'rtinchidan, baholash mezonlarini belgilash; beshinchidan, talabalar natijalari va ish beruvchilar fikrini tahlil qilish; oltinchidan, tahlil natijasiga ko'ra fan mazmunini qayta ko'rib chiqish.

Bu jarayon bir martalik o'zgarish emas, balki muntazam takomillashtirish sikli sifatida qaralishi kerak. Mehnat bozori talablaridagi o'zgarishlar, bitiruvchilar fikri va amaliyot rahbarlarining kuzatuvlari o'quv mazmunini yangilashga asos bo'la oladi.

Xulosa

Menejment fanini mehnat bozori talablariga moslashtirish nazariy bilimlarni amaliy vazifalar bilan bog'lash, keys va loyiha asosida o'qitish, ish beruvchilar bilan hamkorlik qilish hamda kompetensiyaga

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.

yo'naltirilgan baholashni kuchaytirishni talab etadi. Ushbu yondashuv talabalarning boshqaruv vaziyatlarini tahlil qilish, qarorlarni asoslash va jamoada ishlash ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qilishi mumkin.

Amaliy tavsiya sifatida fan dasturini ish beruvchilar fikri asosida muntazam ko'rib chiqish, amaliy topshiriqlar bankini shakllantirish, har bir loyiha uchun aniq baholash mezonlarini belgilash va natijalar asosida o'qitish usullarini takomillashtirish taklif etiladi. Mazkur takliflarning samaradorligini keyinchalik talabalarning amaliy topshiriqlari va ish beruvchilar fikri asosida baholash mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Akhtar, P., Moazzam, M., Ashraf, A., Khan, M. N. The interdisciplinary curriculum alignment to enhance graduates' employability and universities' sustainability. The International Journal of Management Education, 2024, 22(3). DOI: 10.1016/j.ijme.2024.101037.
2. Wilton, N. Do employability skills really matter in the UK graduate labour market? The case of business and management graduates. Work, Employment and Society, 2011. DOI: 10.1177/0950017010389244.
3. Mabkhot, H., Mirzaliev, S. Factors Effecting Business Graduates Employability Skills: An Empirical Analysis. International Journal of Operations and Quantitative Management. To'liq bibliografik ma'lumotlarni yakuniy topshirishdan oldin tekshirish lozim.

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.